

A Krúdy-birodalom föltérképezése

Gedényi Mihály bibliográfiája

LEHET-E TERKEPET KÉSZÍTENI az őserdőről? — ez a kérdés kísért. Gedényi Mihály Krúdy-bibliográfiájának dzsungelűrüségében kalandozva. Azt hiszem, az író legjobb ismerőit: kutatók s gyűjtők, szektájának papjai és hívői sem tudták még fölmérni életművének kiterjedését, Krúdy birodalmának határait. Az eddigi kezdemények nyomán Gedényi Krúdy-rajongása, gyűjtőszervevénye és filológus kitaratása vállalkozott az őszszegezésre. A teljesítmény a *Petőfi Irodalmi Múzeum* bibliográfiai sorozatának talán eddigi legvastkosabb: 474 lap terjedelmű kötete.

Főlsorakozik benne Krúdy minden felkutatott írása és a rá vonatkozó irodalom, időrendben, 4846 tételben, mintegy 10 000 adattal. E két szám eitérése jórészt abból ered, hogy Krúdy legtöbb műve — bár mindegyik csak egy tételként szerepel — jó néhány-szor megjelent (van, amelyik tizenhat-szor). A szambavétel eredménye: 86 regény és kisregény, 30 színmű, jelenet, 2382 elbeszélés, mese, 1780 cikk. Amit eddig csak hittünk vagy sejtettünk, most bizonyítva látjuk: Krúdy — életének szűk időhatára közt — talán leg-gazdagabb termésű írónk. Ha csak az „apraját” nezzük, negyvenéves írói pályájának minden harmadik napjára jut egy novella vagy egy cikk. Ez a termékenység — és forrása, a megszalott szorgalom — nemcsak cáfolata a torzító, túlzó legendáknak, hanem bizonyíték is, hogy életének igazi szenvedélye és hajtoereje az írás volt.

A módszeres gondolat elrendezett, utalásokkal és mutatókkal még kezelhetőbbé tett hatalmas adattömeg sem jelentheti azonban, hogy a Krúdy-bibliográfia már teljes. 1976. december 31-i dátummal zárta le ugyanis Gedényi a gyűjtést, azzal a szándékkal, hogy a munka a centenáriumba megjelenhessen. Sajnos, megkérték vele így is: most külön kell majd összeállítani 1978. gazdag termését. De a bibliográfia alapot és őstönzést is ad a kutatóknak a kiegészítésre, bár például a vidéki, átollózott utánközlések teljes szambavétele majdnem lehetetlen (s talán fölösleges is).

Próbáljunk azonban a kötetből a pályakép és az életmű összefüggéseire jellemző adat-
lékokat kielemezni.

KRÚDY ELSŐ ELBESZÉLÉSE 14 éves korában, 1892. október 30-án jelent meg egy nyiregyházi újságban; a következő évben már 9. 1894-ben pedig 89 elbeszéléset és cikket közli egy sor lap. Ettől kezdve minden esztendőben rendszerint száznál jóval több tételt tüntet föl a bibliográfia, s volt év, amikor nyolc könyve is megjelent Krúdynak. A húszas évek közepétől azonban kihűl körülötte a levegő, el-elmaradnak a kötetek, s 1931-ben neki magának kell kiadnia *Az élet álom* című gyűjteményt, hogy jogcime legyen a Rothermere-díjra. Halála évében, 1933-ban pedig egy füzetes sorozatban jelent meg utoljára néhány elbeszélése; a hasonló filléres kiadványoktól ugyan fénykorában sem degenkedett: a népszerűségei kívül pénzforrást is látott bennük. Fájdalmas mosolyt kelt azonban, hogy ezt az ötvenötödik életévet bölcs tanácsokat adó újévi cikkel kezdi: *Hogyan éljen az ember kilencven esztendeig?*

Halálával — a búcsúztató-méltató nekrológok garmadája és Marai stílusremekelő regénye ellenére — mintha kihullana Krúdy életműve az irodalmi tudatból. Évenként ha egy-egy írása fölbukkan, köteteknek újrakadásával is elvélve találkozunk, csak évfordulók fordítják feijé az emlékező érdeklődés halvány fényugarát. A felszabadulás utáni első évtized irodalompolitikája is óvakodott Krúdytól, bár kiadták néhány munkáját s történelmi tárgyú ifjúsági elbeszéléseit. Pedig ez az idő növelte meg a Krúdy-rajongók szektáját, s fölpezsdült a gyűjtőszervevény az ekkor még olcsón föllelhető régi kötetek iránt. Krúdy föltámadása és föltérképezése azonban 1958 után kezdődött, amikor megindult életművének módszeres összegyűjtése és kiadása.

AZ ISMERETLEN ÍRÁSOK óriási tömegének s az elfeledett munkáknak föltarasa pedig anyagot és őstönzést adott az érdemi Krúdy-birodalom megalapozásának. Addig ugyanis, ha némely évben megszorodtak is az alkalmi írások, ezek csak ritkán törték át az ünnepi szövegmondás vagy az anekdotikus emlékezés pietykaizmus felszínességét, s a legendák hőse eltakarta az íróművészt. Perkatyai-Kelemen László 1938-ban megjelent útrőrő dolgozata után csak jó negyedszázaddal kezdtek elemző tanulmányok megszabadtani Krúdy alakját a hamisító stilizáltságtól, s próbálták megállapítani helyét — nem könnyű feladat! — a magyar prózában és a világirodalomban.

E tanulmányok az álomképek mögött felkutatják Krúdy korának valóságát, elemzik társadalomszemléletét és vizsgálják stílus eszközeit. A stílusminősítő kísérletek jelzői közt fölbukkan a *realista* szó is. Valóban: a biedermeier hangulatok kéklő időtlenségéből éles és aprólékos vonásokkal válik ki a századvégi nyugalmas vidék: élet és a nagyvárossá serdülő Budapest nyüzsgésének kepe, minden-napjaik ezernyi részleteivel. Krúdynak líraba ágyazott mikrorealizmusa ennek a világnak valóságos enciklopédiáját adja. S érdekes különbség mutatkozik elbeszélő prózája és publicisztikája közt. Cikkeinek címéből, témáinak friss időszerűségéből szembe-tűnik a valóság iránti érdeke, társadalmi érdeklődése, kritikai szemlélete.

A BIBLIOGRÁFIA MÁSIK RÉSZÉ nemcsak a Krúdyról szóló sajtóközleményeket és a szakirodalmat öleli föl, hanem szamba veszi — műveinek feldolgozása-n kívül — például, a róla elhangzott radio- és televíziós adásokat, sőt a műveiből készült kepregenyeket és a rajuk épülő keresztretjvényeket. Kiderül olyan érdekesség is, hogy már 1917-ben hírt adtak egy *Szindbad-filmről* (vagy *terveről?*). A *vörös postakocsinak* 1919-ben eikészült színpadi változatát pedig 1926-ban Hevesi Sándor elő akarta adni.

Elbeszélésein és regényein kívül Krúdy úgyszólván leg-utolsó hetéig írt cikkeket lapokba. Alig volt a korabeli Magyarországnak olyan sajtóterméke, amelyben ne talál-nánk Krúdy-írást. A bibliográfia mintegy háromszázat sorol föl, s ki tudja, hány vidék: utánközlését lehetne még föl-kutatni. Krúdy szinte leplezni igyekezett ezt a bőséget, s több mint ötven álnév, írói jegy mögé rejtőzött, mintha megsokszorozná önmagát, s ki-tágitaná oly szűkre szabott életét.

1964-ben a *Szabó Ervin Könyvtár* kiadásában egy szép és gazdag emlékező könyv: *Krúdy világa*. Írói világának igazi kiterjedését azonban Gedényi bibliográfiája segít igazán föl-mérni.

Kovalovszky Miklós